

DODATOK č. 1

ktorým sa mení

**Metodika pre zapracovanie a aplikáciu tém
finančnej gramotnosti
do školských vzdelávacích programov základných
škôl a stredných škôl**

Schválilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa
16. decembra 2015 pod číslom 2015-11787/66378:8-10E0 s účinnosťou od 1. septembra 2016,
začínajúc prvým ročníkom.

Spracovali:

Štátny inštitút odborného vzdelávania

Medzirezortná expertná skupina pre implementáciu stratégie finančného vzdelávania a manažmentu osobných financií

na základe podkladov poskytnutých:

Ministerstvom financií Slovenskej republiky

Metodika pre zapracovanie a aplikáciu tém finančnej gramotnosti do školských vzdelávacích programov základných škôl a stredných škôl, ktorú schválilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky 22. augusta 2014 pod číslom 2014-11498/40322:5-10E0 s účinnosťou od 1. septembra 2014 sa mení takto:

1. V prílohe č. 2 Odborné texty k jednotlivým témam NŠFG verzia 1.1 v Téme č. 4 Čiastková kompetencia 4 vrátane nadpisu znie:

„Čiastková kompetencia 4: Vysvetliť daňový a odvodový systém

Úroveň 2:

Očakávania, že žiak je schopný:

- vysvetliť rozdiel medzi daňou z pridanej hodnoty a daňou z príjmu
- uviesť príklady, ako štát využíva príjmy z daní
- použiť internetovú kalkulačku na výpočet výšky čistej mzdy.

Obsah vzdelávania – odborný text:

Očakávanie:

- **uviesť príklady, ako štát využíva príjmy z daní**

Rozhodovanie o výdavkoch štátu je veľmi zložitá činnosť, ktorá je súčasťou verejných výdavkov, ktorých cieľom je financovať verejné potreby.

Verejné výdavky predstavujú tok finančných prostriedkov, ktoré sú využívané na realizáciu rôznych funkcií štátu, vlády, VÚC, miest a obcí a to na základe princípov nenávratnosti, (tento sa líši od ostatných finančných vzťahov napr. úverových či poisťných s tým, že nevzniká žiaden právny nárok na ich vrátenie prípadne na poskytnutie akejkoľvek služby) a neekvivalentnosti, keď nie je priama väzba medzi príjmami a výdajmi, pričom prinášajú verejný úžitok napr. formou verejných služieb, ale ich produkciu nie je možné zveriť do rúk súkromných investorov a firiem.

Príklady **verejných služieb** prinášajúcich verejnosti úžitok:

- Justičný systém zabezpečujú všetky štáty vo vlastnej pôsobnosti z dôvodu zachovania čo najvyššej nestrannosti a objektívnosti.
- Cestná infraštruktúra je prirodzený monopol, tak ako aj mnohé iné sieťové odvetvia.
- Niektoré rozsiahle projekty (napríklad, atómová elektrárňa) sú priveľké pre súkromnú firmu.
- Inžinierske siete ako rozvody pitnej vody resp. plynu a elektrickej energie, kanalizácie a čističky odpadových vôd.
- Mestské parky.
- Osvetlenie.
- Armáda.

Verejné výdavky sú financované z daní a odvodov. Jedná sa o veľké sumy v rozsahu stoviek miliónov či miliárd eur.

Ako štát získava zdroje, to značí, aké príjmy najmä očakáva:

- Daň z pridanej hodnoty
- Dane z príjmov fyzických a právnických osôb

- Spotrebné dane
- Dane z príjmov a kapitálového majetku
- Granty a transfery
- Dane z medzinárodného obchodu a transakcií
- Ostatné príjmy (napr. zdravotné a sociálne odvody)

Na čo štát míňa, to značí, ako najmä využíva získané zdroje:

- Ekonomická oblasť
- Všeobecné verejné služby
- Sociálne zabezpečenie
- Vzdelávanie
- Verejný poriadok a bezpečnosť
- Ochrana životného prostredia
- Obrana
- Rekreácia, kultúra a náboženstvo
- Bývanie a občianska vybavenosť
- Zdravotníctvo

Sektor verejnej správy tvoria verejné inštitúcie, ktoré zvykneme nazývať aj „štátne“.

Z pohľadu výdavkov je najrozsiahlejšou časťou:

1. **štátny rozpočet**, ktorý prerozdeľuje viac ako 60% peňazí
2. **ostatné výdavky** predstavujú výdavky na:
 - a.) Sociálnu poisťovňu a zdravotné poisťovne
 - b.) Obce, VÚC, Ostatné subjekty verejnej správy, RTVS

1. Štátny rozpočet je bilanciou príjmov a výdavkov štátu. Štát získava financie hlavne zdaňovaním občanov a firiem. Jednoducho povedané, štátny rozpočet vyjadruje ako štát míňa peniaze občanov a zároveň informuje, ako získané financie prerozdeľuje na jednotlivé ministerstvá, ktoré zodpovedajú za rôzne oblasti spoločenského života.

Poznámka č.1.: pracovná pomôcka „Vesmír verejných výdavkov na príslušný rok“ www.cenastatu.sk

Poznámka č.2.: pracovná pomôcka „Prehľad výdavkov verejnej správy výdavkov na príslušný rok“ www.rozpocet.sk

2. Ostatné výdavky:

a) Sociálna poisťovňa

vykonáva systém sociálneho poistenia pozostávajúci z 5 samostatných poistných systémov:

- Dôchodkové poistenie (pozostáva zo starobného a invalidného poistenia)
- Nemocenské poistenie
- Úrazové poistenie
- Garančné poistenie
- Poistenie v nezamestnanosti

Zdravotné poisťovne:

Verejné zdravotné poistenie je použité na zabezpečenie potrebnej zdravotnej liečebno-preventívnej starostlivosti pri ťažkom zdravotnom postihnutí, príp. osobitnej zdravotnej starostlivosti napr.:

- ambulatná starostlivosť
- lôžková a kúpeľná starostlivosť a pod.

b) Obce, VÚC, Ostatné subjekty verejnej správy
(napr. príspevkové organizácie, verejné vysoké školy) a **RTVS**

Miestne dane sú upravené zákonom, ukladajú ich obce a vyššie územné celky všeobecne záväzným nariadením, spravidla zverejňované na ich webových stránkach, v ktorom upravujú sadzby daní, zníženie daní a oslobodenie od daní.

Ako obce a VÚC získavajú zdroje, to značí, aké príjmy najmä očakávajú:

- daň z nehnuteľností,
- daň za psa,
- daň za užívanie verejného priestranstva,
- daň za ubytovanie,
- daň za predajné automaty,
- daň za nevýherné hracie prístroje,
- daň za vjazd a zotrvanie motorového vozidla v historickej časti mesta,
- daň za jadrové zariadenie,
- miestny poplatok za komunálne odpady a drobné stavebné odpady,
- daň z motorových vozidiel (môže ukladať aj VÚC)

Na čo obce a VÚC míňajú, to značí, ako najmä využívajú získané zdroje:

1. *bežné výdavky* – sú určené na zabezpečenie činnosti miestnej samosprávy v oblastiach:
 - a) výdavky na samosprávne funkcie obcí:
 - výdavky na činnosť orgánov obce, na zariadenia a prevádzku zariadení obce (napr. platy, odmeny, starobné poistenie, poistné do ZP, energie, prevádzka zariadení, všeobecný spotrebný materiál, všeobecné služby, poštové a telekomunikačné služby a pod.)
 - výdavky na spoločenskú činnosť obce (kultúrna činnosť, športová činnosť – kultúrne a športové kluby a pod.)
 - výdavky na cestu, dopravu, požiarnu ochranu, políciu, občianska vybavenosť, vzdelávanie a cintoríny a pod.
 - b) výdavky na tvorbu a ochranu životného prostredia:
 - výdavky na udržiavanie parkov, zelene,
 - výdavky na čistotu ovzdušia, čističky,
 - c) výdavky pre rozpočtové organizácie a príspevky príspevkovým organizáciám.
2. *kapitálové (investičné) výdavky* – slúžia na financovanie investičných potrieb obce:
 - a) rozvojové programy – výstavba miest a obcí (napr. štúdie, expertízy a posudky, konzultácie, výstavby, poistenie do RF a pod.)
 - b) MHD, (napr. investície do nových dopravných prostriedkov)
 - c) komplexná bytová výstavba (napr. sociálne byty).

Vedeli ste, že....?:

- verejná správa je najväčším zamestnávateľom na Slovensku
- vzdelávanie zahŕňa okrem základného, stredoškolského a vysokoškolského vzdelávania aj iné formy vzdelávania (napr. e-learning)
- základný výskum je súčasťou školstva
- súčasťou sociálneho systému je aj:
 - pomoc v hmotnej núdzi, prídavky na dieťa, rodičovský príspevok, vianočné príspevky
 - ale aj starostlivosť o ohrozené deti -detské domovy, politika trhu práce, služby zamestnanosti
- výdavky na obranu predstavujú mzdy vojakov a ostatných zamestnancov, ale aj prevádzku vojenských zariadení a mierové misie v zahraničí

- ochrana vôd, čističky a kanalizácia sú súčasťou výdavkov životného prostredia
- protipovodňové opatrenie, ochrana ovzdušia, prírody a krajiny a odpady tiež spadajú do ŽP
- súčasťou výdavkov z oblasti kultúry patria divadlá, knižnice, múzeá, hudba, granty, ale aj cirkev a náboženské spoločnosti
- RTVS
- väzenstvo a súdnictvo spadajú pod spravodlivosť
- polícia, hasiči a ochrana štátnej hranice sú súčasťou výdavkov vnútornej bezpečnosti a správy
- Slovenská informačná služba, Generálna prokuratúra SR, Slovenská akadémia vied patria medzi ostatné výdavky štátneho rozpočtu
- medzi najlepšie hospodáriace mestá patria najmä Kysucké Nové Mesto, Strážske, Nová Baňa
- medzi najhoršie hospodáriace mestá patria najmä Myjava, Spišské Vlachy, Veľký Šariš“.